

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМБІНОВАНИХ СПОРТИВНИХ ПОХОДІВ В УКРАЇНІ

Розглянуто мотиваційну базу організації комбінованих спортивних походів. Визначено туристські регіони України, що володіють необхідними можливостями для організації комбінованих спортивних походів. Досліджено ресурсний потенціал обраних регіонів, місцеві особливості та форми організації комбінованих спортивних походів. Представлено практичні рекомендації щодо можливих варіантів побудови комбінованих маршрутів. Оцінено перспективи організації комбінованих спортивних походів у цих регіонах України.

Ключові слова: пішохідно-водний похід, категорія складності, спортивно-туристський потенціал, катамаран, накрафт.

Abstract:

Mykhailo KOLLEHAIEV. RESOURCE POTENTIAL OF THE ORGANISATION OF COMBINED SPORTS TREKS IN UKRAINE

Resource sport-tourist opportunities of Ukraine in pedestrian and water trekking tourism are mostly limited to routes not higher than the 2nd category of complexity (d.c.) and only in some areas can correspond to 3 d.c. At the same time there is a territorial combination of hiking and water routes of 2-3 d.c. in some regions of Ukraine creates an opportunity to organise combined hikes of 3-4 d.c., i.e. to increase the sport-tourist potential of some regions of Ukraine. Therefore it seems to us perspective to investigate resource possibilities of the organisation of the combined sports treks and thereby to increase sports potential of some tourist areas of Ukraine on one category of complexity.

The most resource-rich area of water tourism is the Carpathian region. The author's long-term experience of rafting on Carpathian rivers shows that only those river sections that have a stable summer water flow sufficient for rafting on catamarans are suitable for building combined pedestrian-water routes (in summer). For rafting of the 3rd category of complexity the upper and middle sections of the rivers Chernyi Cheremosh and Chernaya Tisa with continuation by the rivers Cheremosh and Tisa are suitable. Other variants are not reliable for summer rafting. At the same time, the optimal difficulty of the pedestrian part of the route is 2 d.c., which is sufficient for connecting river bundles or passing interesting obstacles. Choosing a more difficult pedestrian part of the route will lead to overcoming unnecessary height differences with heavy rucksacks and overload the participants. When planning a combined route with 2 d.c. rafting, it is possible to include the lower section of the Black Cheremosh + Cheremosh River, as well as rafting along such right tributaries of the Dniester as the Lomnitsa + Dniester and Stryj Rivers, which have their sources and long upper part in the Carpathians.

The landscape of the left bank of the Dniester is a large limestone plateau of coral origin. The relief of the plateau is characterised by narrow gorges and canyons of the left tributaries, the grandiose canyon of the Dniester and elongated hill formations - former lines of coral reefs called 'tovars'. The largest national park in Ukraine, Podolskie Tovry, is located on the territory of this plateau. The nature of vegetation, a lot of interesting natural objects and dissected terrain actualise the demand for bicycle routes to cover this unique territory.

From the point of view of organising combined trips, the disadvantage of the left tributaries of the Dniester is the insufficient water flow in summer for rafting on catamarans. In addition, there are often blockages in the narrow gorges. These tributaries are passable by kayak in May, but are only passable by kayaks and packrafts during the summer season. Since kayaks and canoes are not suitable for combined routes, we will look at the potential for building combined routes in this region using packrafts for water rafting. In general, the optimum difficulty of such cycling-water rafting routes will be 3 d.c.

The research has shown that:

- there are two regions in Ukraine that have potential for organising sports combined treks - the Carpathians and the basin of the left tributaries of the Dniester;

- the Carpathian region has sufficient resource potential for the organisation of combined hiking and water treks of the 4th category of complexity with rafting on catamarans on the rivers of the second (2 d.c. + 2 d.c.) or third (2 d.c. + 3 d.c.) category of complexity. There are variants of both continuous rafting and passing of river bundles connected by pedestrian segments of the route. The optimal complexity of the pedestrian part of the route is 2 d.c.;

- on the example of a combined trek of 4 d.c., carried out by the author in 2003, shows the practical feasibility of combined treks in the Carpathian region;

- many left tributaries of the Dniester have a category 2 difficulty, but do not have sufficient water flow for catamaran rafting. At the same time, the left bank of the Dniester has sufficient resource potential to carry out combined treks of 3 d.c. based on the combination of cycling and water routes (2 d.c. + 2 d.c.). At the same time it is possible to make both continuous rafting (tributary + Dniester) and to pass tributary bundles connected by bicycle segments of the route. The optimal means of rafting along the tributaries is a packraft;

- in the post-war period, we assess the prospects for realising the resource potential of combined hiking in the Carpathians as having medium-term demand, and in the left bank of the Dniester as having long-term postponed demand;

- other areas with rivers of 2 d.c. and higher, due to their landscape features have no prospects for combined

*treks.***Keywords:** *combined trips, difficulty category, sports and tourism potential, catamaran, packraft.*

Постановка науково-практичної проблеми, актуальність і новизна дослідження. Ресурсні спортивно-туристські можливості України в пішохідному та водному похідному туризмі здебільшого обмежуються маршрутами не вище 2-ї категорії складності (к.с.) і лише в окремих районах можуть відповідати 3 к.с. При цьому наявне територіальне поєднання пішохідних і водних маршрутів 2-3 к.с. у деяких регіонах України створює можливість організації комбінованих походів 3-4 к.с., тобто підвищити спортивно-туристський потенціал окремих регіонів України. Тому, нам видається перспективним дослідити ресурсні можливості організації комбінованих спортивних походів і тим самим підвищити спортивний потенціал деяких туристських районів України на одну категорію складності.

Мета статті – дослідження спортивно-туристського ресурсного потенціалу регіонів України для визначення перспективи організації комбінованих спортивних походів збільшеної складності. Для досягнення мети було поставлено наступні **завдання**:

- визначити мотиваційну базу організації комбінованих спортивних походів;
- виокремити туристські регіони України, що володіють необхідними можливостями для організації комбінованих спортивних походів;
- дослідити ресурсний потенціал обраних регіонів, місцеві особливості та форми організації комбінованих спортивних походів;
- визначити перспективи організації комбінованих спортивних походів у цих регіонах України.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Комбіновані спортивні походи відносяться до сегменту подорожей підвищеної складності (4-6 к.с.) і мають абсолютну автономність, значно більшу протяжність і тривалість, а також значно більшу вагу вантажу, який можна переносити, ніж у звичайних походах тих самих категорій складності. У минулі періоди аж до 2014 року комбіновані пішохідно-водні походи проводилися українськими туристами виключно у віддалених, ненаселених і важкодоступних районах Полярного і Приполярного Уралу, Східного Сибіру і Далекого Сходу. Через свою організаційну складність і підвищені кваліфікаційні вимоги до керівника та учасників походу, а також високі фінансові витрати, зважаючи на велику віддаленість районів подорожей, таких походів завжди проводили набагато менше, ніж походів тих самих

категорій в інших видах туризму. Цієї кількості завжди не вистачало для організації Чемпіонатів України зі спортивних походів у класі «Комбіновані походи», на відміну від інших видів туризму. Тому комбіновані походи не беруть участь у Чемпіонаті України зі спортивних походів як окремий клас [9]. У Класифікаторі спортивних походів так само відсутні приклади комбінованих спортивних походів на території України [8].

У 2003 році, в рамках підготовки групи студентського клубу «Пілігрим» до лінійного автономного комбінованого походу 5 к.с. по Полярному Уралу, автором було організовано пішохідно-водний похід 4 к.с. у Карпатах. Цей факт демонструє практичну можливість здійснення комбінованих походів на території України. Однак, незважаючи на наявний прецедент, аналіз звітних документів обласних і республіканської федерацій спортивного туризму, спеціалізованих публікацій та інформації в Інтернет-ресурсах засвідчив повну відсутність інформації про проведення ще якихось спортивних комбінованих походів територією України, окрім уже зазначеного походу.

Виклад основного матеріалу. Автор має 25-ти річний досвід розробки, організації та проведення 12-ти складних автономних комбінованих походів 4-5 категорії складності в районах Заполяр'я [2], а також власну авторську методику підготовки груп до подібних походів [3].

На підставі наявного досвіду, автор дійшов висновку, що основними спонукальними факторами організації комбінованих походів є такі:

- бажання максимально заглибитися або перетнути ландшафтно складний ненаселений район, який не має жодної транспортної інфраструктури, здатної забезпечити закидання або викидання групи. Дана особливість характерна для складних автономних походів 4-6 к.с. у віддалених і практично ненаселених географічних районах. Як природні шляхи закидання або виходу групи зазвичай використовують технічно нескладні річки 2-3 к.с.;

- бажання з'єднати два і більше цікавих у спортивному плані райони, що мають набір ключових перешкод. Характерно для тривалих за часом походів 5-6 к.с. Транзит групи між районами може здійснюватися у формі сплаву досить великою і можливо повноводною річкою 2-4 к.с. Можливий варіант транзиту по зв'язках невеликих річок, з ділянками волока і переходу через вододіли цих річок. Цей варіант транзиту

досить складний і трудомісткий, тому зазвичай є самоцінною частиною подорожі;

– бажання пройти цікавий, а іноді й досить складний водний маршрут без вертолітного або всюдихідного закидання у разі, коли досягнення початку сплаву вимагає проходження нескладного, але протяжного автономного пішохідного маршруту. Характерно для походів 4-5 к.с., залежно від складності сплаву;

– бажання пройти цікавий водний маршрут зі зв'язки 2 або більше коротких технічно складних річок в автономному районі, що не має зручних транспортних мереж. У цьому випадку сегментована пішохідна частина маршруту є допоміжною і може забезпечувати закидання та з'єднання ділянок сплаву. Загальна складність походу визначається технічною складністю сплаву і становитиме 4-6 к.с.;

– прагнення охопити в рамках однієї спортивної подорожі більшу кількість об'єктів відвідування та збільшення охоплення території з розвинутою системою локальних доріг і стежок. Характерно для вело-водних походів у населеній, але об'єктно цікавій місцевості. Вело- і водні частини походу можуть мати однакову значущість. Загальна складність зазвичай 3 к.с. При цьому, враховуючи маловодність і малу швидкість потоку більшості річок 2 к.с. України в літній сезон ми вважаємо, що оптимальним засобом сплаву для вело-водних подорожей може стати пакрафт зі збільшеною базою для рюкзака і складеного велосипеда.

Оскільки, згідно з пунктом 1.7 «Переліку класифікованих туристських спортивних маршрутів України», комбінованим вважається похід, складові частини якого являють собою повноцінні спортивні маршрути різних видів туризму, при цьому складність кожної його частини має бути не нижчою за 2 к.с., ми проаналізували регіони України, які містять річки 2 категорії складності і вище [8]. При цьому, у разі коротшої водної частини походу, ділянка сплаву зараховується як окрема протяжна перешкода в пішохідному поході. Відповідно до Методики визначення категорії складності туристських спортивних маршрутів, оновленої 2021 року, ділянки сплаву річками 1 к.с. можуть зараховуватися як перешкоди для пішохідних походів 2-3 к.с., ділянки річок не нижче 2 к.с. для 4 к.с., ділянки річок не нижче 3 к.с. для 5-6 к.с. [5].

Ми вважаємо, що для наявної ресурсної бази пішохідних походів на території України, яка не перевищує 3 категорію складності, видається недоцільним включення ділянок сплаву як додаткової протяжної перешкоди. Водне спорядження має значну вагу і тим самим може

невиправдано і неадекватно збільшити вагу рюкзака для пішохідних походів 2-3 к.с.

Якщо розглядати теоретичну можливість ускладнення пішохідного походу 3 к.с. у Карпатах до пішохідного походу 4 к.с. шляхом включення 100-кілометрової ділянки сплаву річкою 2-3 к.с., яка може дати необхідні додаткові 45 балів. Такий похід може бути реалізований тільки в одному варіанті, що враховує географічні особливості Карпатських річок.

Карпатські річки мають досить короткий сегмент (40-60 км), що містить ключові перешкоди, які визначають її категорію складності. Далі річка поступово виходить на рівнину. Зазвичай цей сегмент починається за 20-30 км від витоків, де літня витрата води дає змогу планувати сплав для суден класів «надувна байдарка» або «катамаран». Закінчується цей сегмент сплаву вже в населеній і відносно рівнинній (горбистій) місцевості, де продовження пішохідного маршруту для 3-4 к.с. не має сенсу. Таким чином, можливий тільки такий варіант побудови маршруту – спочатку пішохідна частина приблизно 200 км, щоб набрати необхідні бали за маршрутом, потім сплав річкою 2-3 к.с. близько 100 км. При цьому тривалість походу і вага продуктів зростають щонайменше на 4-5 днів, а загальна вага рюкзака, за умови використання катамаранів із рубаною на місці стапеля рамою, збільшується щонайменше на 7-8 кг.

Як бачимо, цей варіант є теоретично здійсненним, але не раціональним і неадекватним з точки зору похідної логіки. Більш логічним і природним для похідного туризму в цій ситуації, є проведення комбінованого пішохідно-водного маршруту за схемами: 3+2 к.с., 2+3 к.с. або 3+3 к.с., оцінюваний відповідно до правил [8], як комбінований похід 4 категорії складності. Такий похід має значно вищу спортивність, логічність, а також можливість використання зв'язок річок на маршруті.

Розглянемо географічні райони України, які мають річки 2 категорії складності і вище з точки зору оцінки можливості проведення комбінованих спортивних походів.

Найбільш ресурсно багатим районом для водного туризму є Карпатський регіон. Згідно з «Переліком класифікованих туристських спортивних маршрутів України. Водний туризм», затвердженого Постановою Виконкому ФСТУ від 20.05.2017 р., до маршрутів 2 к.с. у періоди квітень-травень і червень-жовтень (після дощових паводків) відносяться зв'язки ділянок річок: Біла Тиса + Тиса; Чорний Черемош (нижня частина) + Черемош [7].

До маршрутів 3 к.с. у ці ж періоди належать ділянки річок: Чорна Тиса + Біла Тиса +

Тиса; Чорний Черемош + Черемош + Прут; Чорний Черемош + Білий Черемош + Черемош + Прут; Чорна Тиса + Прут; Білий Черемош + Прут; Чорний Черемош + Прут; Чорний Черемош + Прут. При цьому визначальними 3 к.с. перешкоди розташовані у верхніх ділянках річок Чорний і Білий Черемош, Чорна Тиса та середня частина річки Прут [7].

Наявність окремих перешкод 4 к.с. на цих ділянках дає змогу побудувати кілька комбінацій зі зв'язок цих ділянок, які можуть бути оцінені як маршрути 4 категорії складності.

При цьому, єдиним безперервним маршрутом 4 к.с. у Карпатському регіоні є сплав річкою Прут від його верхів'їв [7]. Однак цей варіант є дуже вразливим для планування походу, оскільки верхів'я річки Прут характеризується дуже низькою витратою води, що робить сплав на катамаранах нецікавим у спортивному відношенні. При цьому, маючи малу площу водозбору за значного ухилу русла, річка Прут має дуже короткі та погано передбачувані періоди паводків, що створюють можливість для нормального сплаву. Тому ми не будемо враховувати цей маршрут під час оцінювання спортивно-туристського потенціалу України.

Багаторічний досвід сплаву карпатськими річками автора показує, що для побудови комбінованих пішохідно-водних маршрутів (у літній період) підходять тільки ті ділянки річок, які мають стійку літню витрату води, достатню для сплаву на катамаранах. Для сплаву 3 категорії складності підходять визначальні за складністю верхні та середні ділянки річок Чорний Черемош і Чорна Тиса з продовженнями річками Черемош і Тиса. Решта варіантів не є надійними для літнього сплаву. При цьому, оптимальна складність пішохідної частини маршруту – 2 к.с., достатня для з'єднання зв'язок річок або проходження цікавих перешкод. Вибір складнішої пішохідної частини маршруту призведе до подолання зайвого перепаду висот з важкими рюкзаками і перевантаження учасників.

Під час планування комбінованого маршруту зі сплавом 2 к.с., можна включати нижню ділянку річки Чорний Черемош + Черемош, а також сплав по таких правих притоках Дністра, як річки Ломниця + Дністер і Стрій, які мають витoki та протяжну верхню частину в Карпатах. Крім того, можливі варіанти сплаву малими річками, що мають коротші сплавні ділянки в гірських районах Карпат (від 30 до 50 км), такими як: Бистриця Надвірнянська, Бистриця Солотвинська, Соболь, Мізунка, Свіча, Сукель, Опір, Заводка. Ці річки мають орієнтовну складність 2 к.с. та меншу витрату води, проте

цілком можуть бути використані для сплаву на двомісних катамаранах. Ці річки можуть використовуватися як проміжні, у зв'язках з річками Стрій і Ломниця.

Оцінюючи перспективи організації комбінованих походів у Карпатському регіоні у повоєнний період, ми маємо враховувати такі чинники:

- традиційні райони проведення складних комбінованих походів - віддалені північні та східні регіони РФ будуть довгі роки недоступні для походів;

- організація комбінованих походів у країнах далекого зарубіжжя, що мають достатній спортивний потенціал, представляє значні складнощі з огляду на нестачу необхідної технічної інформації для розроблення маршрутів. Прикладами таких країн є Норвегія, Швеція, Фінляндія, Туреччина і Чорногорія;

- у Карпатах значно простіше організувати комбіновані походи, ніж у країнах далекого зарубіжжя, оскільки усі складові частини маршрутів добре відомі й детально описані. Тому Карпати можуть стати зручним і комфортним полігоном для здобуття досвіду та підготовки до закордонних походів;

- Карпатський регіон не забруднений вибухонебезпечними предметами і залишається доступним для походів навіть у воєнний час.

На Рисунку 1 показані рекомендовані ділянки річок для організації комбінованих походів у Карпатах у літній період.

Практичним прикладом можливості проведення комбінованих походів у Карпатах може слугувати тренувальний похід, проведений автором 2003 року в рамках підготовки групи студентського клубу «Пілігрим» до лінійного 500-кілометрового комбінованого походу 5 к.с. по Полярному Уралу від передмістя Воркути до півострова Ямал 2004 року.

Цей похід 4 к.с. (2 к.с.+3 к.с.) складався з таких частин:

- сплав по Чорній Тисі (Ясіня - Кваси) 3 к.с.;

- пішохідний маршрут Чорногірським хребтом (с. Кваси - г. Шешул - г. Петрос - г. Говерла - г. Туркул - г. Піп Іван Чорногірський - струмок Погорілець - с. Шибене) 2 к.с.;

- сплав річками Чорний Черемош - Черемош (Шибене - Вишня) 3 к.с.

Сплав проводився на чотирьох і двомісних катамаранах з використанням рубаних елементів каркасів на місцях стапелів. Похід був лінійний і повністю автономний. Продукти на весь похід і водне спорядження транспортувалися групою по всьому пішохідному маршруту. Вага рюкзаків на цьому етапі становила

34-36 кг.

Наскільки відомо автору, в Карпатах ні до, ні після цього походу, комбіновані спортивні пішохідно-водні походи не проводилися, а в класифікаторі спортивних походів України відсутні приклади маршрутів комбінованих походів [8]. Таким чином, ми можемо відзначити той факт, що ніша комбінованих спортивних походів у Карпатському регіоні є реалізованою, але не використовується українськими туристами, незважаючи на наявний прецедент.

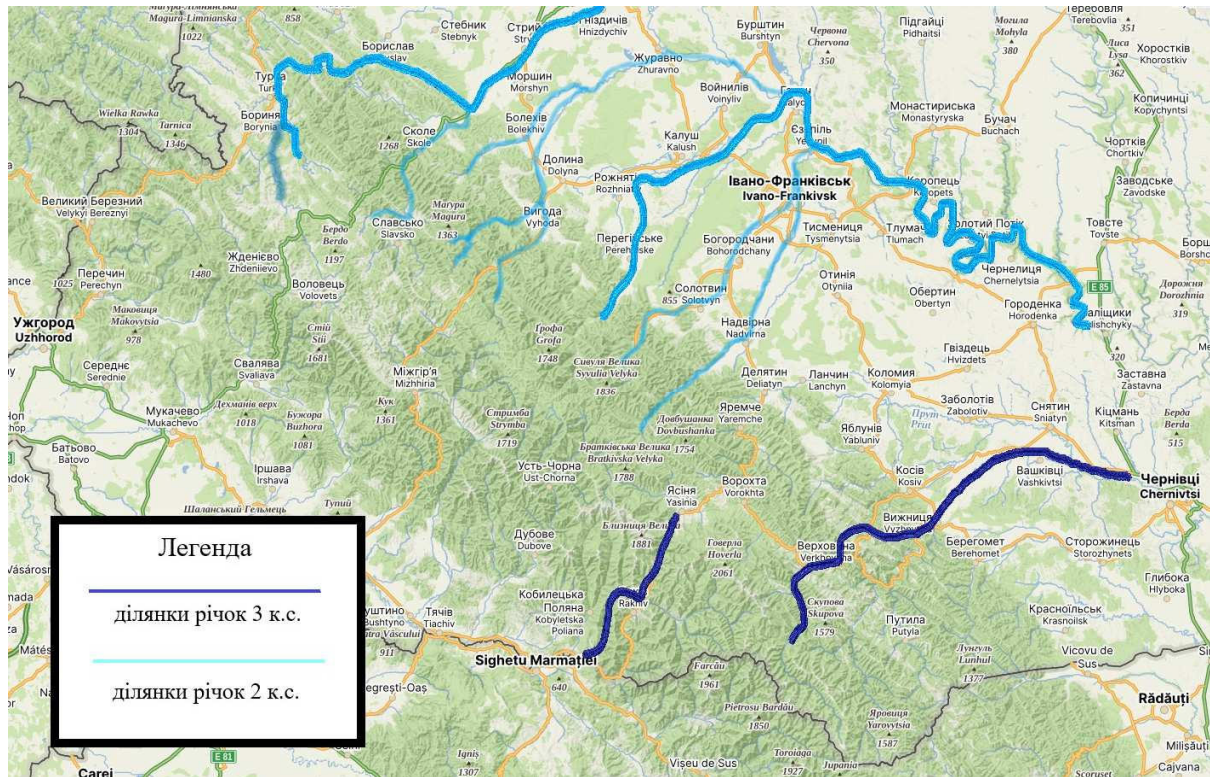

Рис. 1. Ділянки річок 2-3 к.с., придатні для організації комбінованих маршрутів

На Рисунку 2 показано маршрут пройденого 2003 року комбінованого походу в Карпатах.

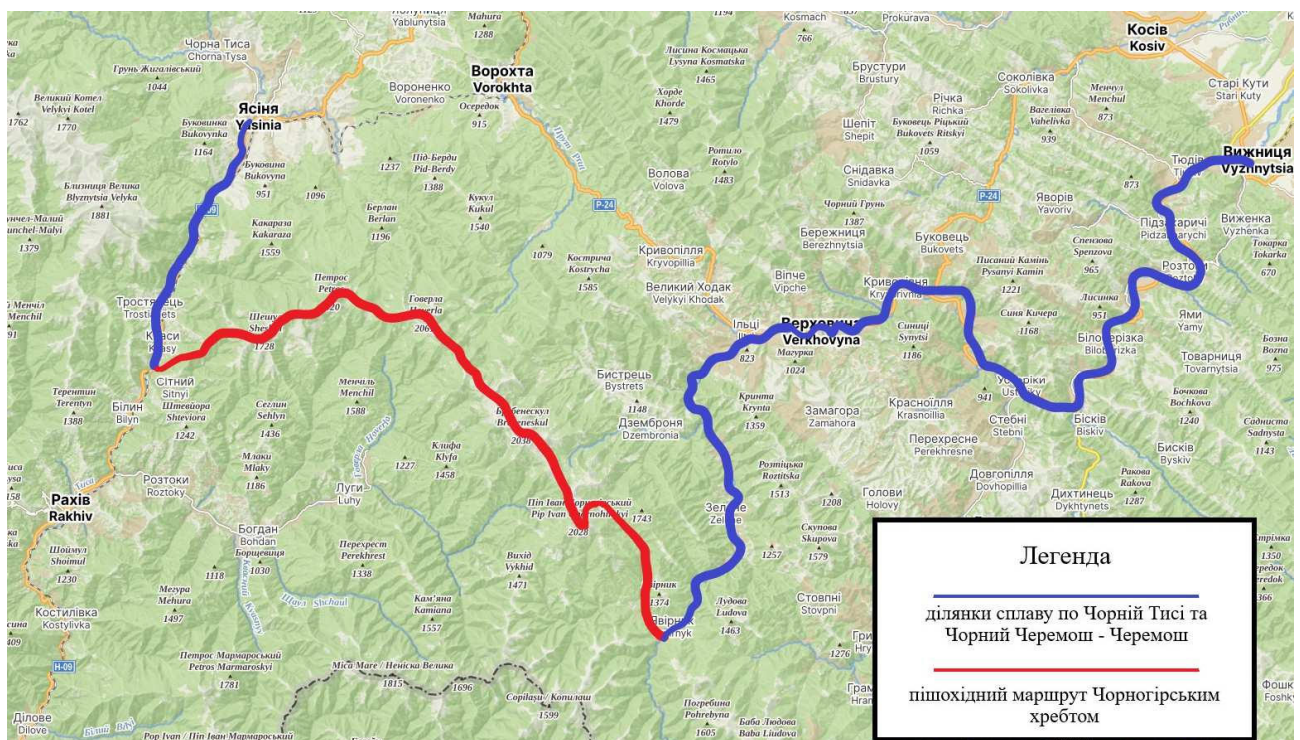

Рис. 2. Маршрут комбінованого походу у Карпатах 4 к.с.

Розглянемо далі район басейну річки Дністер. Праві притоки Дністра нами було розглянуто під час аналізу Карпатського регіону. Оскільки ліві притоки Дністра прорізають велике вапнякове плато вузькими ущелинами і навіть каньйонами вони цікавлять нас. Внаслідок м'якості вапнякових порід ці притоки не утворюють складних порогів, але мають помітний ухил та набори перешкод 2 к.с. Автором пройдено більшість цих приток Дністра на надувних та каркасних байдарках у травні високою водою. І хоча у класифікатор річок внесена лише мала частина цих приток, інші також є річками повноцінної 2 категорії складності.

Найбільш протяжними ділянками (понад 150 км), придатними для сплаву на байдарках є ділянки таких приток Дністра як Збруч та Смотрич. Коротшими (до 100 км) та маловодними, але цікавими для сплаву на надувних байдарках та каяках є річки Стрипа, Серет, Ушиця. На притоках Коліус, Студениця, Коропець та інших можливий сплав упродовж 30-50 км залежно від частоти завалів на каяках та пакрафтах. Ці притоки не мають самостійної спортивної цінності, але можуть бути використані як проміжні зв'язки в комбінованих походах.

З точки зору організації комбінованих походів, недоліком лівих приток Дністра є недостатня витрата води в літній час для сплаву на катамаранах. Крім того, у вузьких ущелинах часто трапляються завали. Ці притоки нормально прохідні на байдарках у травні, але в літній сезон прохідні тільки на каяках і пакрафтах. Оскільки байдарки і каяки не підходять для комбінованих маршрутів, ми будемо розглядати потенційні можливості побудови комбінованих маршрутів у цьому регіоні з використанням пакрафтів для водного сплаву.

Пакрафт – це надлегкий надувний човен вагою від 2.5 до 4 кг з міцною оболонкою. Спочатку пакрафти використовували для подолання непрохідних переправ і простих сплавів спокійними річками 1 к. с. Однак з появою пакрафтів типу «Альпака» ситуація різко змінилася, і їх стали застосовувати для сплавів складними малопотужними річками до 4 к. с. Для спортивного сплаву використовують короткі (близько 2.2-2.5 метрів) і подовжені експедиційні версії (близько 3 метрів) одномісних пакрафтів [6]. В експедиційному варіанті в пакрафт поміщається середній рюкзак і складений велосипед, що дає змогу успішно здійснювати велосипедно-водні подорожі [1].

Ландшафт лівобережжя Дністра являє собою велике вапнякове плато. Рельєф плато характеризується вузькими ущелинами і каньйонами лівих приток, грандіозним каньйоном

Дністра і витягнутими горбистими утвореннями, що називаються «товрами». Це колишні лінії бар'єрного рифу, який утворився колоніальними організмами (літотамнієвими водоростями, мшанками, устрицями, коралами), які жили в морях тортонської і сарматської епох. На території цього плато розташований найбільший в Україні національний природний парк «Подільські товри». Підняття рівня Дністра після побудови Дністровської ГЕС-1 призвело до утворення гарних глибоких заток у гирлах приток, що дають змогу легко підніматися на веслах вгору на кілька кілометрів. На жаль, внаслідок аридного карстового характеру плато і результатів господарської діяльності, лісова рослинність здебільшого прив'язана до річок, і великі лісові масиви, комфортні для організації спортивних пішохідних маршрутів, відсутні.

Характер рослинності, велика кількість цікавих природних об'єктів і розчленованість рельєфу місцевості актуалізує затребуваність у використанні велосипедних маршрутів для охоплення цієї унікальної території. При цьому велосипед дає змогу пов'язати кілька ділянок сплавів мальовничими ущелинами приток і закінчити сплав ділянкою приголомшливого каньйону Дністра. Слід зазначити, що береги Дністра практично безлюдні, всі населені пункти розташовуються зверху на плато, на значному віддаленні від бортів каньйону. Загалом оптимальна складність таких вело-водних маршрутів відповідатиме 3 к.с. (2 к.с.+2 к.с.).

Оцінюючи перспективи району лівобережжя Дністра для комбінованих вело-водних походів у повоєнний період, ми можемо відзначити кілька чинників. До позитивних належатиме: привабливість природних ландшафтів регіону; слабка населеність району; незабрудненість території вибухонебезпечними предметами в період воєнних дій [4]; зростаюча популярність велотуризму в довоєнний період. Негативним фактором буде недостатня популярність в Україні пакрафтів для спортивних сплавів та їхня досить висока ціна. Таким чином, ми можемо розглядати цей район як потенційно ресурсно перспективний для проведення комбінованих вело-водних походів, з відкладеною затребуваністю.

На Рисунку 3 представлені ділянки приток Дністра, що мають 2 категорію складності. Синім і блакитним кольором позначені притоки 2 к.с., а бірюзовим кольором, річки придатні для коротких проміжних зв'язок маршрутів.

Решта регіонів України, що мають річки 2-3 к.с., на нашу думку, не мають перспектив і ресурсного потенціалу для планування комбінованих походів. Річки Південний Буг (2-3

к.с.), Гірський Тікач та Синюха (2 к.с.) течуть рівниною серед полів, тобто територією, яка не є цікавою для пішохідних або велопоходів. Верхня ділянка маршруту 2 к.с. по річці Рось також розташована серед полів, а рідкісні невеликі лісові масиви притискаються до річки. Річка Случ, що має згідно з класифікатором 2

к.с., насправді повільна гарна рівнинна річка, типова для 1 к.с. з кількома вкрапленнями найпростіших шивер і зруйнованих кам'янистих підпорів, які не мають жодного спортивного інтересу. Вона тече через лісові масиви і має самоцінність у вигляді організації активного відпочинку [10].

Рис. 3. Ліві притоки Дністра, придатні для побудови комбінованих вело-водних маршрутів

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Проведене дослідження показало, що:

– в Україні є два регіони, що володіють потенційними можливостями для організації спортивних комбінованих походів - Карпати та басейн лівих приток Дністра;

– Карпатський регіон має достатній ресурсний потенціал для організації комбінованих пішохідно-водних походів 4 категорії складності зі сплавом на катамаранах річками другої (2 к.с.+2 к.с.) або третьої (2 к.с.+3 к.с.) категорії складності. При цьому можливі варіанти як безперервного сплаву, так і проходження зв'язок річок, з'єднаних пішохідними сегментами маршруту. Оптимальна складність пішохідної частини маршруту 2 к.с.;

– на прикладі проведеного автором 2003 року комбінованого походу 4 к.с., показано практичну реалізованість комбінованих походів у Карпатському регіоні;

– багато лівих приток Дністра мають 2 ка-

тегорію складності, але не володіють достатньою витратою води для сплаву на катамаранах. При цьому, лівобережжя Дністра володіє достатнім ресурсним потенціалом для проведення комбінованих походів 3 к.с. на основі з'єднання велосипедних і водних маршрутів (2 к.с.+2 к.с.). При цьому можливі варіанти як безперервного сплаву (притока+Дністер), так і проходження зв'язок приток, з'єднаних велосипедними сегментами маршруту. Оптимальним засобом сплаву притоками є пакрафт;

– у повосенний період ми оцінюємо перспективи реалізації ресурсного потенціалу організації комбінованих походів у Карпатах як із середньостроковим попитом, а в лівобережжі Дністра - як із довгостроково відкладеним попитом;

– решта районів, що мають річки 2 к.с. і вище, за своїми ландшафтними особливостями не мають перспектив для проведення комбінованих походів.

Література:

1. Володимир Горбунов. Пакрафти Філін - два човни, два сезони експлуатації. Birdy Packraft. URL: <https://blog.voron.me/packraft-filin> (дата звернення: 26.03.2025).
2. Коллегаєв М.Ю. Адаптаційні аспекти організації складних комбінованих автономних походів в контексті підготовки майбутніх фахівців з активних видів туризму. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2022. Вип. 81. С. 203-208.
3. Коллегаєв М.Ю. Методичні аспекти формування професійного досвіду у підготовці майбутніх фахівців з активних видів туризму. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2022. Вип. 3. С. 15-23.
4. Коллегаєв М.Ю. Ресурсні аспекти розвитку спортивного туризму в Україні у післявоєнний період. Вісник Київського

- національного університету імені Тараса Шевченка. Випуск 1 (86). 2023. С. 42-47.
5. Методики визначення категорії складності туристських спортивних маршрутів. Федерація Спортивного Туризму України. URL:(дата звернення: 25.03.2025).
 6. Пакрафти і легкі човни, загальні питання і порівняння. Форум. Вітер змін. URL: https://weter-peremen.org/forum/snaryaga/pakrafty-obschie-voprosy-i-sravneniya_13 (дата звернення: 28.03.2025).
 7. Перелік класифікованих туристських спортивних маршрутів України. Водний туризм. URL: https://drive.google.com/file/d/1BSkK8t42z9es0n1d6kslnQ1tCyKLE0W/view?usp=share_link (дата звернення: 23.03.2025).
 8. Перелік класифікованих туристських спортивних маршрутів України / Турклуб Крокус. URL: https://krokus.org.ua/material/perelik_marshrutiv.html (дата звернення: 23.03.2025).
 9. Технічний регламент змагань зі спортивного туризму зі спортивної дисципліни «Туристські спортивні походи (Маршрути)». URL: <https://docs.google.com/document/d/1iuTfCcQhElwrgRCtCbDptyxlfdfq9pOi/edit?tab=t.0> (дата звернення: 23.03.2025).
 10. Случ - рафтинг, сплави байдарками та каякінг на Случі. Тур-агентство Дикий Тур, Київ. URL: <https://wildtour.com.ua/ua/tours/category/sluch/> (дата звернення: 27.03.2025).

References:

1. Volodymyr Horbunov. Pakrafty Filin - dva chovny, dva sezony ekspluatatsii. Birdy Packraft. URL: <https://blog.voron.me/packraft-filin> (in Ukraine).
2. Kollehaiev M.Iu. Adaptatsiini aspekty orhanizatsii skladnykh kombinovanykh avtonomnykh pokhodiv v konteksti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z aktivnykh vydiv turyzmu. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh : zb. nauk. pr. Zaporizhzhia : KPU, 2022. Vyp. 81. S. 203-208. (in Ukraine)
3. Kollehaiev M.Iu. Metodychni aspekty formuvannia profesiinoho dosvidu u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv z aktivnykh vydiv turyzmu. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu. 2022. Vyp. 3. S. 15-23. (in Ukraine)
4. Kollehaiev M.Iu. Resursni aspekty rozvytku sportyvnoho turyzmu v Ukraini u pisliavoiennyi period. Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Vypusk 1 (86). 2023. S. 42-47. (in Ukraine)
5. Metodyky vyznachennia katehorii skladnosti turytskykh sportyvnykh marshrutiv. Federatsiia Sportyvnoho Turyzmu Ukrainy. URL: <https://drive.google.com/file/d/1cf6qSsmZXXt6T7k1zh5iF-LddeSct6z9/view?usp=sharing> (in Ukraine).
6. Pakrafty i lehki chovny, zahalni pytannia i porivniannia. Forum. Viter zmin. URL: https://weter-peremen.org/forum/snaryaga/pakrafty-obschie-voprosy-i-sravneniya_13 (in Ukraine).
7. Perelik klasyfikovanykh turytskykh sportyvnykh marshrutiv Ukrainy. Vodnyi turyzm. URL: https://drive.google.com/file/d/1BSkK8t42z9es0n1d6kslnQ1tCyKLE0W/view?usp=share_link (in Ukraine).
8. Perelik klasyfikovanykh turytskykh sportyvnykh marshrutiv Ukrainy / Turklub Krokus. URL: https://krokus.org.ua/material/perelik_marshrutiv.html (in Ukraine).
9. Tekhnichniy rehlement zmahan zi sportyvnoho turyzmu zi sportyvnoi dystsypliny «Turytski sportyvnii pokhody (Marshruty)». URL: <https://docs.google.com/document/d/1iuTfCcQhElwrgRCtCbDptyxlfdfq9pOi/edit?tab=t.0> (in Ukraine).
10. Sluch - raftynh, splav baidarkamy ta kaiakinh na Sluchi. Tur-ahentstvo Dykyi Tur, Kyiv. URL: <https://wildtour.com.ua/ua/tours/category/sluch/> (in Ukraine).

Надійшла до редакції 02.04.2025р.